
Basisboek Bedrijfseconomie

P. de Boer
M.P. Brouwers
W. Koetzier

TENTAMENTRAINER

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers

Tentamentrainer Basisboek Bedrijfseconomie

P. de Boer
M.P. Brouwers
W. Koetzier

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers Groningen/Amsterdam
Omslagillustratie: Getty Images

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan: Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

0 / 13

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

© 2013 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-85209-2
ISBN 978-90-01-83433-3
NUR 782

Inleiding

Voor elke beginnende student zonder bedrijfseconomische voorkennis is het *Basisboek Bedrijfs-economie* al jaren de meest complete basismethode.

Deze tentamentrainer geeft een samenvatting en een overzicht van de belangrijkste begrippen per hoofdstuk/paragraaf uit de 9e druk van dit boek (ISBN 978-90-01-79788-1). De tentamentrainer is gemaakt om je studie op de hoofdpunten van dit vakgebied te vereenvoudigen. Je krijgt op deze manier een overzicht op hoofdlijnen. In deze tentamentrainer wordt verwezen naar het *Basisboek bedrijfseconomie*; voor het volledige begrip en de juiste context is het hoofdboek onontbeerlijk. De optimale studieroute is dan ook om eerst het boek te bestuderen met de daarbij horende opgaven en om vervolgens de stof te herhalen en te trainen met de tentamentrainer.

Per (sub-)paragraaf zijn de definities en waar relevant opsommingen en formules weergegeven, zodat de kern van die paragraaf duidelijk is en een kapstok is voor verdere studie vormt. Je kunt het optimaal inzetten voor het herhalen van de kern van de stof.

Bij de methode hoort de website www.basisboekbe.noordhoff.nl. De code bij het boek geeft toegang tot de verschillende onderdelen van deze website. Op de site staat onder andere een uitgebreide interactieve toetsenbank, die je heel goed kunt gebruiken om te testen of je de stof van het boek voldoende beheerst. Op die manier vormen deze tentamentrainer, het boek en de website samen een optimaal pakket ter voorbereiding op het tentamen.

Met veel dank aan Imara Dorresteyn voor het opzetten van de structuur van deze tentamentrainer en aan Olaf Leppink voor het kritisch doorlezen van de teksten.

Inhoudsopgave

DEEL 1

Bedrijfseconomie en onderneming 07

1 Ondernemingen en hun functie in de economie 08

- 1.1 Consumenten en producenten 08
- 1.2 Profit- en non-profitorganisaties 09
- 1.3 Ondernemingsactiviteiten 10
- 1.4 Rechtsvormen van ondernemingen 11
- 1.5 Omzetbelasting 13
- 1.6 Samenwerkingsvormen tussen ondernemingen 14

2 Bedrijfseconomische vakgebieden en functies 16

- 2.1 Bedrijfseconomische vakgebieden 16
- 2.2 Relaties met andere vakgebieden 17
- 2.3 Bedrijfseconomische functies 17

3 Financiële overzichten 19

- 3.1 Investering en financiering 19
- 3.2 Balans en resultatenrekening 19
- 3.3 Winst versus kasmutatie 20

4 Ondernemingsplan 22

- 4.1 Ondernemingen in Nederland: feiten en cijfers 22
- 4.2 Functies van het ondernemingsplan 22
- 4.3 Onderdelen van het ondernemingsplan 23

DEEL 2

Financiering 24

5 Investeringsprojecten 25

- 5.1 Investeringsprojecten en cashflow 25
- 5.2 Beoordeling op basis van periodewinst 26

- 5.3 Beoordeling op basis van cashflow 26
- 5.4 Beoordeling op basis van cashflow met inachtneming van tijdvoorkeur 27
- 5.5 Leasing 28

6 Werkkapitaalbeheer 29

- 6.1 Voorraadbeheer 29
- 6.2 Debiteurenbeheer 30
- 6.3 Liquiditeitsbeheer 31

7 Eigen vermogen 33

- 7.1 Eigen vermogen bij ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid 33
- 7.2 Eigen vermogen bij ondernemingen met rechtspersoonlijkheid 33
- 7.3 Waarde van aandelen 34
- 7.4 Reserves 35
- 7.5 Aandelenemissie 35

8 Vreemd vermogen 37

- 8.1 Prijsvorming vreemd vermogen 37
- 8.2 Bankleningen 38
- 8.3 Obligatieleningen 38
- 8.4 Vreemd vermogen op korte termijn 40
- 8.5 Voorzieningen 41

9 Beoordeling van de financiële structuur 42

- 9.1 Ratioanalyse 42
- 9.2 Rentabiliteitskengetallen 42
- 9.3 Solvabiliteitskengetallen 44
- 9.4 Liquiditeitskengetallen 44

10 Financiële markten 46

- 10.1 Beleggen 46
- 10.2 Opties 47
- 10.3 Futures 48
- 10.4 Beleggingskengetallen 48

DEEL 3**Kosten en kostprijs 50****11 Kostenstructuur 51**

- 11.1 Vaste en variabele kosten 51
- 11.2 Break-evenanalyse 52
- 11.3 De hefboomwerking van de kostenstructuur 53

12 Kostencalculaties 54

- 12.1 Integrale kostprijs en normale bezetting 54
- 12.2 Direct costing 55
- 12.3 Direct costing als grondslag voor beslissingen 56
- 12.4 Economische levensduur en vervanging van duurzame productiemiddelen 57

13 Indirecte kosten 58

- 13.1 Gevaren van onjuiste kostentoe rekening 58
- 13.2 Deelcalculatie en equivalentiecijfermethode 58
- 13.3 Opslagmethoden 59
- 13.4 Kostenplaatsenmethode 60
- 13.5 Activity based costing 61

14 Budgettering en verschillenanalyse 62

- 14.1 Budgettering als beheersingsinstrument 62
- 14.2 Masterbudget 63
- 14.3 Verschillenanalyse 63

DEEL 4**Verslaggeving en winst 65****15 Externe verslaggeving 66**

- 15.1 Belanghebbenden en publicatieplicht 66
- 15.2 Jaarrekening 66
- 15.3 Directieverslag 68
- 15.4 Overige gegevens 68

16 De jaarrekening nader bekeken 69

- 16.1 Balans 69
- 16.2 Resultatenrekening 71
- 16.3 Prijsgrondslagen 72

17 Kasstroomoverzicht 74

- 17.1 Functie en status 74
- 17.2 Afleiding van het kasstroomoverzicht uit de jaarrekening 74

18 Concernverslaggeving 75

- 18.1 Deelnemingen en beleggingen 75
- 18.2 De geconsolideerde jaarrekening 76

DEEL 1

Bedrijfseconomie en onderneming

- 1 Ondernemingen en hun functie in de economie 8**
- 2 Bedrijfseconomische vakgebieden en functies 16**
- 3 Financiële overzichten 19**
- 4 Ondernemingsplan 22**

1 Ondernemingen en hun functie in de economie

1.1 Consumenten en producenten

Algemene economie	Deze tak bestudeert de relaties tussen consumenten en producenten, en de relaties tussen producenten onderling.
Micro-economie	Deze is gericht op de verschillende marktvormen, zie paragraaf 1.6.
Macro-economie	Deze is gericht op de economische problemen van de maatschappij als geheel, zoals inflatie en werkloosheid.
Bedrijfseconomie	Deze is gericht op het economisch handelen binnen productieorganisaties.
Productieorganisatie	Met productieorganisaties worden vrijwel alle producerende, dienstverlenende en handelsbedrijven bedoeld. De organisatie opereert op twee markten: de inkoopmarkt en de verkoopmarkt. Arbeidskracht kan als productiemiddelen worden gezien, waardoor de productieorganisatie een samenwerkingsverband van de productiefactoren productie en kapitaal wordt. Hierdoor valt een onderneming ook onder het begrip.
Kapitaal	Hieronder worden grondstoffen en duurzame productiemiddelen verstaan.
Productieproces	Het proces dat tussen inkoop- en verkoopmarkt plaatsvindt.
Formeel of informeel karakter	Een productieorganisatie kan een formeel karakter hebben (rechten en plichten schriftelijk vastgelegd) of een informeel karakter (directe mondelinge afspraken).
<p>◆ Zie figuur 1.1 op blz. 17 voor een schematische weergave van het productieproces. ◆ Maak toets 1.1 op blz. 17.</p>	
Waardecreatie	Deze is afhankelijk van de efficiency en de effectiviteit van het productieproces. De winst vormt hierbij het doel, de activiteiten van de onderneming het middel.
Efficiency	Hiermee wordt de doelmatigheid van het proces bedoeld, oftewel met zo weinig mogelijk productiemiddelen het resultaat bereiken. De efficiency zal in de meeste gevallen een rol spelen in de prijsbepaling. De maatstaf hiervoor is dan ook de kostprijs van het product.

Effectiviteit	Hiermee wordt de doelgerichtheid van het proces bedoeld, oftewel de mate waarin de afnemers tevreden zijn over de kwaliteit van het product. Ook dit speelt een rol bij de prijsbepaling van het product. Een maatstaf hiervoor is de omzet van het product.
<p>◆ Zie voorbeeld 1.2 op blz. 18 voor een toelichting op bovenstaande begrippen.</p> <p>◆ Zie figuur 1.2 op blz. 18 voor een schematische weergave van de begrippen in het voortbrengingsproces.</p>	
Continuïteit	Winst behalen is een doel van een onderneming; de continuïteit is echter vrijwel altijd de belangrijkste factor. Hierdoor wordt het winststreven op de langere termijnbasis noodzakelijk.
Mission statement	Hierin staan de doelen die de onderneming zich stelt. Dit is een middel dat vaak gebruikt wordt voor het maken van een goede indruk naar de buitenwereld.
Omzet	Sommige bedrijven geven het genereren van een hogere omzet meer prioriteit dat winst behalen vanwege het feit dat de omzet vaak rol speelt bij een eventuele overname van een bedrijf.

1.2 Profit- en non-profitorganisaties

Profitorganisaties	De ondernemingen die naar winst streven.
Non-profitorganisaties	De overheidssector en de particuliere non-profitinstellingen.
Overheidssector	Deze bestaat uit het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen en levert vooral collectieve goederen en diensten. Deze sector laat een tendens tot privatisering zien: het 'losmaken' van bepaalde activiteit en deze op de markt vrijgeven (denk bijvoorbeeld aan de NS).
Collectieve goederen en diensten	Dit zijn voorzieningen die voor de bevolking als geheel tot stand worden gebracht (denk aan infrastructuur, veiligheid). Voor de voortbrenging van deze goederen en diensten wordt het budgetmechanisme ingeschakeld, in tegenstelling tot het marktmechanisme.
Marktmechanisme	Hierbij kunnen consumenten zelf kiezen een goed of een dienst te kopen.
Budgetmechanisme	Hierbij wordt iedereen belast voor het goed of de dienst (via bijv. belastingen).
Particuliere non-profitinstellingen	Denk hierbij aan diverse (sport)verenigingen en goede doelen; zij streven niet naar winst; het opgehaalde geld wordt besteed aan goederen of diensten om het werk te kunnen uitvoeren en gaat nagenoeg volledig op aan de productiemiddelen.
Verschillen tussen ondernemingen en non-profitinstellingen	Naast het wel of niet streven naar winst zijn er nog enkele verschillen te onderkennen: <ul style="list-style-type: none"> • Overschakelingen naar andere (financieel aantrekkelijke) activiteiten komt enkel bij naar winst strevende ondernemingen voor, niet bij non-profitinstellingen. • Non-profitinstellingen kunnen normaliter niet voortbestaan door zakelijke markttransacties uit te voeren (ze zijn vaak niet economisch zelfstandig) en zijn afhankelijk van bijdragen om niet (donaties, subsidies etc.). Wel kunnen deze instellingen beperkt op de markt opereren door bijvoorbeeld promotiemateriaal te verkopen.

- De beoordeling van de effectiviteit bij een non-profitinstelling is lastiger (geen winstcijfer gerelateerd aan de activiteiten). De efficiency kan wel beoordeeld worden.

◆ Maak toets 1.2 op blz. 22 voor een toetsing van bovenstaande begrippen.

1.3 Ondernemingsactiviteiten

Sectoren	Met betrekking tot de aard van het omzettingsproces kunnen vier sectoren onderscheiden worden: landbouw en extractie, industrie, handel en dienstverlening.
Landbouw en extractie	Typerend voor deze sector is dat de ondernemingen gebruikmaken van de 'rijkdommen van de natuur'. De inkoopkosten zijn vaak erg laag of nihil ten opzichte van de opbrengst. Wel ontstaan er hoge(re) kosten met betrekking tot de duurzame productiemiddelen.
Industrie	Hierbij kan onderscheid gemaakt worden naar massa- en stukproductie. De hoogste kosten worden door duurzame productiemiddelen, grondstof- of arbeidskosten veroorzaakt.
Stukproductie	Hierbij wordt maatwerk geleverd op bestelling; het product wordt afgestemd op de specifieke wensen van de klant. Voorbeeld: een jachtwerf die boten produceert op bestelling.
Massaproductie	Hierbij wordt één product in grote hoeveelheden geproduceerd en opgeslagen als voorraad. Voorbeeld: suikerfabriek die losse suiker produceert.

◆ Zie tabel 1.1 op blz. 24 voor de verschillen tussen beide productievormen.

Serie-stukproductie	Een vorm tussen de stuk- en massaproductie waarbij bepaalde onderdelen via massaproductie worden geproduceerd, maar de klant wel de samenstelling van de verschillende producten kan bepalen. Voorbeeld: een jachtwerf die alle onderdelen van een boot produceert waarna de klant zelf uit de beschikbare onderdelen kan kiezen voor zijn of haar boot.
Massaproductie	bij deze vorm worden verschillende producten via massaproductie geproduceerd waarbij één keer in de zoveel tijd een omschakeling naar een andere productielijn plaatsvindt. Voorbeeld: een suikerfabriek die zowel losse suiker als suikerklontjes produceert.
Handel	De kosten in deze sector bestaan voornamelijk uit inkoopkosten, duurzame bedrijfsmiddelen en arbeidskosten. In technische zin hebben de ondernemingen in deze sector geen transformatieproces. Deze sector kan met name vanwege vier ongelijkheden bestaan: <ul style="list-style-type: none"> • Verschil tussen de grootte van de productie en de grootte van consumptie; • Verschil in de samenstelling van de productie en consumptie; • Verschil in het tijdstip van productie en consumptie; • Verschil in de plaats van de productie en consumptie.

◆ Zie voorbeeld 1.3 op blz. 25 voor een verduidelijking van de toepassing van bovenstaande ongelijkheden.

Detailhandel	Deze levert rechtstreeks aan de consument.
Groothandel	Deze verdeelt ingekochte partijen over de detailhandel. Karakteristiek is de 'business-to-business': de groothandel koopt in bij bedrijven en verkoopt ook weer aan bedrijven.
Dienstverlening	In deze sector worden prestaties verricht voor klanten zonder dat daar een concreet (nieuw) goed bij wordt vervaardigd of overgedragen. Kenmerkend is dat er geen (of nauwelijks) grondstoffen worden ingekocht. Duurzame productiemiddelen kunnen erg belangrijk zijn. Arbeidskosten zijn veelal de hoogste kosten: er is sprake van 'people's business'.

◆ Zie figuur 1.4 op blz. 26 voor een overzicht van verschillende ondernemingen en hun kostenstructuur.

◆ Maak toets 1.3 op blz. 27.

1.4 Rechtsvormen van ondernemingen

Rechtsvorm	Deze legt vast hoe juridische relaties binnen de onderneming en buitenwereld liggen.
Rechtspersoonlijkheid	Wanneer een onderneming rechtspersoon is zal zij zelf als partij worden beschouwd in juridische overeenkomsten.
Geen rechtspersoonlijkheid	Heeft de onderneming geen rechtspersoonlijkheid dan is de eigenaar de persoon die juridisch aansprakelijk is voor alle aangegane overeenkomsten.
Boekhoudverplichting	Iedere ondernemer is wettelijk verplicht een boekhouding bij te houden.
Publicatieplicht	De verplichting om de financiële positie van de onderneming openbaar te maken.
Hoofdelijk aansprakelijk	Een schuldeiser mag van de eigenaar eisen de volledige schuld te voldoen waarbij ook privé eigendommen aangesproken kunnen worden.

◆ Zie voorbeeld 1.5 op blz. 31 voor mogelijke gevolgen van hoofdelijke aansprakelijkheid.

Belastingbedrag Het te betalen belastingbedrag kan als volgt berekend worden:

	Behaalde winst	
Af:	Zelfstandigenaftrek	(volgens tabel)
	Winst na aftrek zelfstandigenaftrek	
Af:	Winstvrijstelling	(12%)
	Belastbare winst	
	Belastbare winst × belastingtarief	(volgens tabel)
=	Belastingbedrag	
Af:	Heffingskorting(en)	
	Daadwerkelijk te betalen belasting	

◆ Maak toets 1.4 op blz. 30 voor de beheersing van bovenstaande berekening.

Eenmanszaak:

- Geen rechtspersoonlijkheid;
- Eén eigenaar (tevens leider);
- Continuïteit op lange termijn onzeker;
- Geen publicatieplicht;
- Beperkte omvang;

- Geen scheiding privé en zakelijk vermogen;
- Winst wordt belast in box 1 (inkomstenbelasting);
- Recht op zelfstandigenaftrek, een winstvrijstelling van 12%¹ over de resterende winst, de algemene heffingskorting (€1.987)² en de arbeidskorting (€1.574 max.)³.

Personenvennootschap:

- Twee of meer eigenaren (leiding bij gezamenlijke vennoten⁴);
- Geen publicatieplicht;
- Grotere omvang;
- Winst wordt belast in box 1 (inkomstenbelasting);
- Eerdergenoemde fiscale faciliteiten zijn ook hier van toepassing;
- Drie mogelijkheden: niet-openbare, openbare vennootschap met en zonder rechtspersoonlijkheid.

**Niet-openbare
vennootschap
zonder
rechtspersoonlijkheid**

De eigenaren treden niet onder een gemeenschappelijke naam naar buiten en zijn hoofdelijk aansprakelijk.

**Openbare
vennootschap met
of zonder
rechtspersoonlijkheid**

De eigenaren treden onder een gemeenschappelijke naam naar buiten en zijn al dan niet hoofdelijk aansprakelijk.

Kapitaalvennootschap (bv of nv):

- Rechtspersoonlijkheid;
- Wettelijke publicatieplicht;
- Scheiding privé en zakelijk vermogen;
- Winst belast door vennootschapsbelasting;
- Salarissen belast door inkomstenbelasting;
- Uitgekeerd dividend door dividendbelasting.

Verschillen bv en nv

Er zijn drie belangrijke verschillen tussen beide kapitaalvennootschappen:

- Bij bv's worden aandelen enkel op naam uitgegeven, terwijl het bij nv's ook mogelijk is dat aandelen 'aan toonder' uitstaan.
- In de statuten bij een bv kan een blokkeringsclausule worden opgenomen, bij een nv mag vrije overdraagbaarheid niet beperkt worden.
- Bij oprichting van een nv is minimum €45.000 startkapitaal vereist, bij de bv €18.000⁵.

Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)

Een vergadering van alle gezamenlijke aandeelhouders. Deze groep vormt de hoogste macht binnen een vennootschap.

Aanmerkelijkbelanghouder

Een aandeelhouder met ten minste 5% van het aandelenkapitaal (belast in box 2 van de inkomstenbelasting (25%) voor het dividend en winst bij verkoop). Bij minder dan 5% van het aandelenkapitaal in bezit wordt 4% van de aandeelwaarde belast in box 3 van de inkomstenbelasting (30%), ongeacht het uitgekeerde dividend.

1 2013: MKB-winstvrijstelling 14%.

2 2013: Algemene heffingskorting €2.001.

3 2013: Arbeidskorting €1.723.

4 Uitzonderd de situatie van een commanditaire vennootschap: hierbij is er één of meerdere stille vennoot (ook wel commanditaire vennoot) aanwezig welke verantwoordelijk is voor de kapitaalverschaffing, en een beheersende vennoot die verantwoordelijk is voor de dagelijkse leiding van het bedrijf. Ook deze vennoten worden belast in box 1 (inkomstenbelasting) en zijn niet hoofdelijk aansprakelijk.

5 Door de invoering van nieuwe wetgeving (de flex-bv regeling per 1 oktober 2012) komt dit minimumkapitaal te vervallen.

Directie	De dagelijkse leiding van de vennootschap en verantwoordelijk naar de aandeelhouders toe.
Directeur-groootaandeelhouder (DGA)	Enige aandeelhouder en directeur van de vennootschap.
Raad van Commissarissen (RvC)	Toezichthoudend orgaan op de directie namens aandeelhouders.
<p>◆ Zie voorbeeld 1.6 voor een voorbeeld van de belastingbepalingen bij een besloten vennootschap.</p> <p>◆ Zie figuur 1.5 op blz. 35 voor een overzicht van de fiscale positie wat de aandeelhouders betreft.</p>	
Handelsregister	Dit register heeft alle financiële cijfers van verschillende vennootschappen en wordt bijgehouden door de Kamer van Koophandel (KvK).
Kamer van Koophandel	Er zijn twaalf regionaal gespreide Kamers welke allemaal belast zijn met de uitvoering van economische wetten en het geven van advies aan het bedrijfsleven.
Blokkeringsclausule	Een clausule die beperkingen oplegt aan aandeelhouders bij verkoop van aandelen.

Coöperatie:

- Wettelijke publicatieplicht;
- Met name in de agrarische en financiële sector;
- Geen aandelenkapitaal;
- Soms uitgifte ledencertificaten (financieringsbehoefte);
- Continuïteit gewaarborgd doordat leden de coöperatie niet zomaar mogen verlaten;
- Winst (gedeeltelijk) belast door vennootschapsbelasting;
- Er zijn drie vormen: productiecoöperatie (de leden zijn leverancier van grondstoffen voor het productieproces), inkoopcoöperatie (de leden nemen productie van de coöperatie af) en coöperatieve bank (de leden lenen geld aan en van de bank).

Onderlinge waarborgmaatschappij   **Hiervan is sprake als de verzekeraar verzekeringen verkoopt aan leden waardoor deze maatschappij een coöperatief karakter krijgt.**

◆ Maak toets 1.5 op blz. 36.

Aansprakelijkheid   **Bij aansprakelijkheid van leden van de coöperatie zijn drie vormen mogelijk:**

- **Wettelijke aansprakelijkheid (WA): volledig aansprakelijk;**
- **Uitgesloten aansprakelijkheid (UA): niet aansprakelijk;**
- **Beperkte aansprakelijkheid (BA): tot een bepaald maximumbedrag aansprakelijk.**

◆ Zie tabel 1.2 op blz. 37 voor de verschillende rechtsvormen van ondernemingen en bijbehorende verplichtingen.

1.5 Omzetbelasting

Omzetbelasting (OB)   **Een belasting die consumptieve uitgaven treft. Het algemene tarief is 19%⁶, over de toegevoegde waarde. De OB wordt doorberekend aan de consument, betaalde OB is terug te vorderen. De OB dient per kwartaal aangegeven te worden bij de fiscus.**

⁶ Per 1 oktober 2012: 21%.

Laag tarief	Op sommige leveringen, bijvoorbeeld bij voedingsmiddelen, wordt 6% gerekend.
Vrijstellingen	Op sommige leveringen is een vrijstelling van omzetbelasting van toepassing. Wanneer hiervan sprake is mag er dus geen belasting teruggevorderd of berekend worden (bij banken bijv.).
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zie voorbeeld 1.7 vanaf blz. 38 voor een voorbeeld van de berekening van de omzetbelasting. ◆ Maak toets 1.6 op blz. 39. ◆ Zie voorbeeld 1.8 op blz. 40 voor een voorbeeld van de verschillende tarieven binnen de omzetbelasting. 	
Export en import	Bij de export van goederen of diensten wordt het 'nul-tarief' toegepast (Nederland geen belasting), bij import tegenovergesteld (Nederland belasting geheven, buitenland niet).
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zie voorbeeld 1.9 op blz. 41 voor een voorbeeld van de berekening van omzetbelasting wanneer er sprake is van export. 	

1.6 Samenwerkingsvormen tussen ondernemingen

Bedrijfskolom	De totale keten van bedrijven die betrokken zijn bij de voortbrenging van een goed of dienst.
Bedrijfstak	Dit zijn alle gezamenlijke bedrijven in één schakel van een bedrijfskolom.
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zie figuur 1.6 op blz. 42 voor twee voorbeelden van een bedrijfskolom. 	
Overname	Deze worden gerealiseerd doordat een onderneming de aandelen van een ander bedrijf opkoopt. Hierbij zijn vier soorten te onderscheiden: overname binnen dezelfde bedrijfstak, integratie, parallellisatie en als conglomeraten.
Integratie	Hiervan is sprake als de overnemer en overgenomen in opvolgende schakels van dezelfde bedrijfskolom opereren (bijvoorbeeld een oliehandel die een tankstation opkoopt).
Parallellisatie	Hiervan is sprake als de overnemer en overgenomen in dezelfde schakel van verschillende kolommen opereren (bijvoorbeeld een oliehandel die een groothandel overneemt).
Conglomeraten	Hiervan is sprake als de overnemer en overgenomen in verschillende schakels van verschillende bedrijfskolommen functioneren. Tegenwoordig komen deze conglomeraten steeds minder vaak voor.
Fusie	Als twee gelijkwaardige partijen gaan samenwerken (geen overnemer en overgenomen).
Franchising	De formule waarbij een zelfstandige ondernemer zich aansluit en gebruikmaakt van bepaalde faciliteiten; McDonalds bijvoorbeeld. De franchisenemer betaalt een bepaalde vergoeding (franchise-fee) aan de keten (franchisegever).
Kartelvorming	Wanneer zelfstandige producenten afspraken maken die de vrije concurrentie beperken. De mate van effectiviteit is afhankelijk van de marktform.

Volledige mededinging	Bij deze marktform zijn er veel ondernemingen en veel klanten in de bedrijfstak. Dit leidt tot scherpe concurrentie waardoor kartelvorming lastiger is.
Monopolie	Bij deze marktform is er slechts één aanbieder, waardoor er geen concurrentie aanwezig is en kartelvorming dus ook onmogelijk is.
Oligopolie	Hiervan is sprake bij een relatief gering aantal aanbieders: geschikt voor kartelvorming.
Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)	Deze kan boetes opleggen aan bedrijven die onderlinge prijsafspraken maken welke niet goedgekeurd worden ten behoeve van de kartelbestrijding.

↔ Maak toets 1.7 op blz. 44.